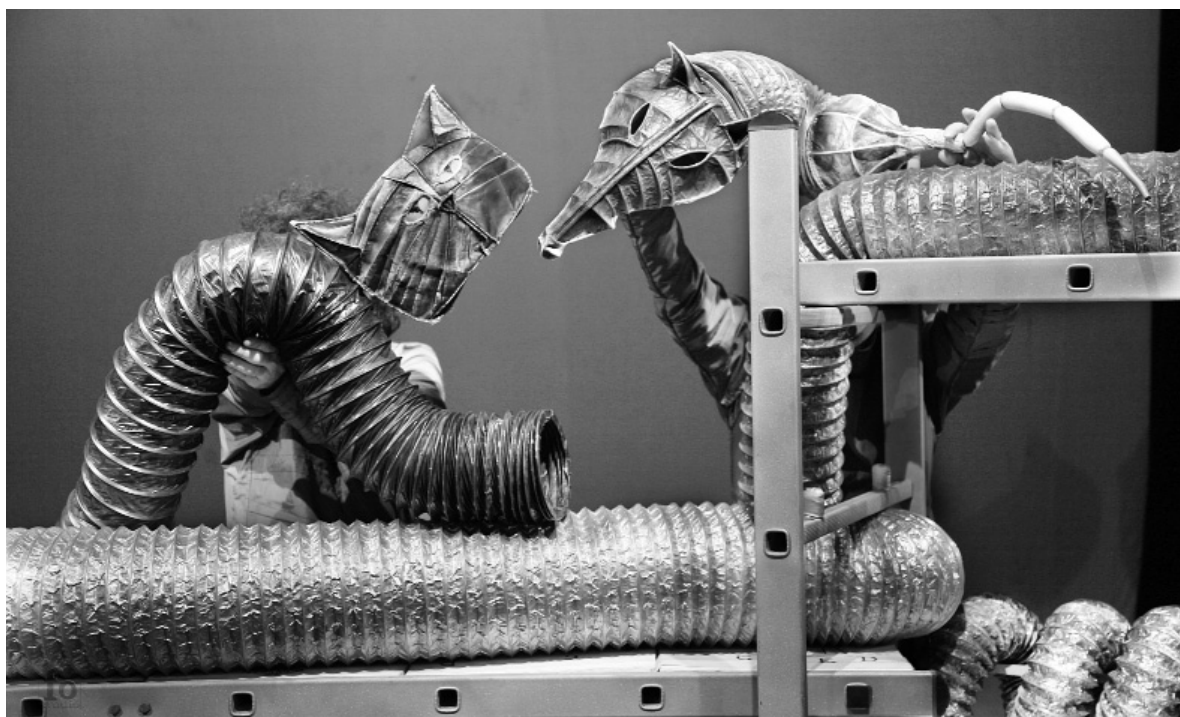

Петрова и Ина Божидарова, а уникалните кукли и чудесната мобилна сценография на спектакъла са дело на Майа Петрова. За целта от Франция са внесени специални въздуховни тръби, оцветени различно, с изключителна еластичност, позволяваща телата на куклите да се гънат и трансформират в какво ли не, включително и в музикални инструменти (една от най-добрите идеи на Катя Петрова бе танцът на плъховете да мине от гвиженческа партитура в музикална импровизация, когато телата на куклите в ръцете на актьорите бяха обърнати наопак и неочаквано засвириха като истински гайди). Всъщност вълшебното им представление напомня за най-добрите години на кукленото театрално изкуство в България в средата на миналия век, когато в Централния куклен театър с огромен успех са играни “Заешко училище” (1959), “Петя и Вълкът” (1960), “Крале Марко” (1967) и пр. И все пак. Това са били кукленотеатрални събития, в които актьорът не е излизал толкова напред, заигравал се е с куклата зад параван или около някоя четвърта стена, поставена като преграда между публиката и сцената. Новото и модерното в режисьорския размах на “История за чайка и банда котараци” е именно ефектното съчетание на актьор с кукла – еднакво ярки и интересни в развитието на действието (а не кукла, подчинена на актьора, или обратното). ■

Сцени от
“История за чайка
и банда котараци”
Scenes from
*The Tale of a
Seagull and a Band
of Tomcats*

За новата книга на Бело

Проф. Славчо Маленов

На 6 септември 2008 г., в дните на Международния куклен фестивал “Двама са малко – трима са много” в Пловдив, се състоя премиерата на една нова книга – “Красотата на грозната кукла”. Неин автор е Шули Бело – познатият на цялото ни съсловие театрален критик и изследовател, който ни напусна през февруари 2008 г. Книгата бе представена от проф. Славчо Маленов.

Ешуа Моис Бело (артистичен псевдоним Шули Бело) е роден на 17 ноември 1920 г. в Пловдив. В периода 1963 – 1976 г. той е директор и художествен ръководител на кукления театър в родния си град. Дейността му като директор е свързана с имената на едни от най-значимите личности, работили по това време в Пловдивския куклен театър: режисьорите Юлия Огнянова и Яна

Цанкова, художниците Б. Ахчийски и Димитър Киров, творческият тандем братя Райкови, актьорите Веса Митрева, Гина Тасева, Анастасия Ангелова, Денка Димова, Иван Сивинов, Крум Ковачев, Иван Дипчиков, Ваня Сивинова, Карп Карпов, Трендафил Кириакидис, Цветана Балканджиева и много други. Това е един от силните периоди на театъра, отличаващ се с новаторски търсения

Премиера на книгата на Шули Бело "Красотата на грозната кукла"

Premiere for Shuli Belo's book The Beauty of the Ugly Puppet

и безспорни успехи.

Едва 56-годишен, Шули Бело се оттегля от директорския пост, но до края на живота си остава верен съратник, приятел и почитател на творците на това изкуство.

По негова инициатива в средата на 70-те години на XX век в "Стария град" на Пловдив започва провеждането на "Празници на куклената миниатюра за възрастни" – един форум на *кратките* кукленотеатрални форми. През 80-те години тази идея бе модифицирана и доразвита от Васил Апостолов и през годините те прераснаха в Международен фестивал на *малките* кукленотеатрални форми "Двама са малко – трима са много".

Като ревностен почитател на кукления театър, Шули Бело присъства на всички форуми на това изкуство в страната. Участва активно в дискусии, обсъждания на спектакли и теоретични конференции. Обикновено критиките му не се съобразяват с официалните становища и той отстоява една своя специфична гледна точка, съобразена с личните му естетически и философски критерии. Оценките му, често доста строги, са приемани винаги с изключителен респект.

Критическите и изследователски изяви на Шули Бело впечатляват с широката култура на автора и прецизността на формулировките. Той е автор на публикации в регионалните и столичните вестници, списание "Театър", както и в различни специализирани издания, свързани с

театъра и най-вече с изкуството на кукления театър.

Като най-значими негови изследвания можем да посочим книгата му "Кукленият театър и малкият зрител" (1998, Хасково), както и неговия посветен на юбилея на театъра изследователски труд "Половин век Куклен театър – Пловдив, 1946–1996" (1996, Пловдив).

Новата му книга "Красотата на грозната кукла" е съставена от девет части: "Красотата на грозната кукла", "Кукленият образ като художествен знак", "Куклен театър и пантомима", "Сценичното пространство в кукления театър", "Кукла и маска", "Куклената миниатюра и възрастният зрител", "Поезия и кукли", "Куклен образ на човека", както и приложението – "Сатирични миниатюри за куклен театър". Тя представлява сборник от теоретични възгледи, наблюдения и изследвания; естетически, философски и семиологични анализи на процеси и явления, взети от кукленотеатралната практика. Текстове са писани в различни периоди и обхващат спектакли от различни театри. Бело цитира и съпоставя много автори от различни сфери на познанието и прави паралел в подходите, естетиката и философията на творчеството, като определя някои тенденции в развитието на кукления театър у нас.

Като независим наблюдател, необвързан с определен театър или трупа, той не фаворизира една или друга личност и не се ограничава само със случващото се

в Пловдивския куклен театър, а анализира процесите в различни творчески резултати от цялата страна, заявявайки единствено своите естетико-философски пристрастия.

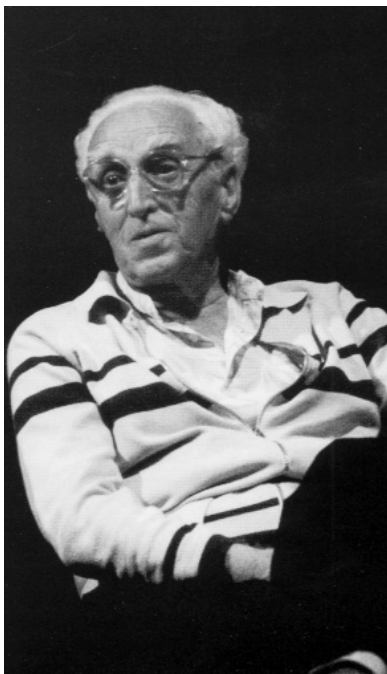
Той изважда от забвение, припомня ни и ни посочва факти и достижения от миналото, които без него бихме несправедливо изпратили в архива. Такива са достиженията на творци като Лиляна Дочева, Сергей Висонов, Лидия Александрова и не на последно място – братя Райкови. В съсловието ни обикновено битува схващането, че значимите достижения са приоритет на две-три големи имена и всичко останало е без значение. Благодарение на Бело ние отново възкресяваме спомена за "Часовникарят" от Иван Теофилов в ЦКТ (режисьор Лиляна Дочева, сценография арх. Иван Цонев и Генчо Симеонов) – един изключително модерен за времето си спектакъл; впечатляващата постановка на "Котаракът в чизми" (режисьор Сергей Висонов, сценография арх. Иван Цонев), благодарение на която Ямболският куклен театър бе провъзгласен за "театър на маската"; изключителното изяснение на сливенската постановка на "Ние, врабчетата" по Йордан Радичков (режисьор Лидия Александрова, сценография арх. Иван Цонев).

Бих искал да се спра на подчертаната му симпатия към братя Райкови: съсловието ни някак високомерно се е опитвало да ги отрича през годините и да ги причислява към самодейността. Бело прави тъкмо обратното – той вижда в тях преди всичко и само творците. Това ни кара да осъзнаем, че те – братя Райкови – работят в съсловието ни повече от 40 години и творят активно както на професионална сцена, така и в своята детска студия "Щурче". Твърде често "самодейните" резултати на студията са били далеч по-професионални от аматьорщината на редица професионалисти. Не бива да забравяме, че в "Щурче" са получили театралното си кръщение огромен брой талантиливи млади хора и днес някои от тях са сред най-

големите имена не само на кукления, но и на съвременния български драматичен театър, като Кръстю Лафазанов, Галин Стоев, Мариус Куркински и др.

Особено голямо е преклонението на Бело към работата на братя Райкови в сферата на куклената миниатюра, където те имат безспорни успехи. Както читателят сам ще забележи, авторът има пристрастия към кратката куклена форма – миниатюрата. Това се вижда както от специалната глава на тази тема, така и от драматургичните му опити в края на книгата.

Впрочем Шули Бело се интересува от всичко, свързано с кукления театър. Вълнуват го естетиката и знаковостта му, философското осмисляне на куклата, както и процесите, свързани с овладяването ѝ. Въпреки че е пенсионер, той непрестанно пътува, участва в обсъждания на продукцията в редица театри и отдава

Шули Бело
Shuli Belo

без пестене енергията си за израстването и развитието на цялото куклено съсловие.

Близо 15 години Бело е постоянен наблюдател и художествен консултант на ДКТ – Стара Загора. През 80-те години и аз поставах в този театър. Преди всяка премиера той идваше и полагаше на строг анализ работата и резултатите на колегите там. Сега ме с трепет очаква да

гойде Белото, както го наричаха помежду си. Очаквах го и аз, защото мнението му бе изключително важно за мен. Работех с два състава, в условията на силна актьорска конкуренция, и в подобни ситуации за режисьора е особено трудно да определи кой ще е премиерният състав. Бело гоиде, гледа и двете представления и простиичко каза: “Прощавайте, колеги, но вторият състав е действително втори.” Тази пределно лаконична формулировка изразяваше всичко. Тя бе продуцирана не от желанието да бъде арбитър и не да угоди или да се хареса някому, а от вкуса му за театър и духовната му връзка с изкуството като цяло. Тя бе безпристрастна и не подлежеше на коментар.

Такъв е останал в моето съзнание Шули Бело. За съжаление той не дочака излизането на книгата си, но появата ѝ днес ни кара да сведем чела и отново да си дадем сметка, че тази книга възкресява и обезсмъртява някои от достиженията на кукленото изкуство през ХХ век. Чрез нея ние отново се покланяме както на онези, които са ги създали, така и на този, който е написал страниците, които са сега пред нас.

Шули Бело гържеше на своя псевдоним, но аз харесвам и истинското му име – Ешуа, което на наш език се превежда като Исус. Подобно на своя библейски съименник, Ешуа Бело имаше своя мисия тук, на земята, която близо 50 години достойно изпълняваше. Животът и делото му го нареждат сред едни от най-големите познавачи на кукленотеатралното изкуство в България през ХХ век. Книгата му “Красотата на грозната кукла” представя най-цялостно личността и творческото кредо на автора. Това са откровения, размисли и открития, свързани с работата и жизнения му път, както и с изстраданото съучастие в сценичните търсения на много и най-различни творци.

“Красотата на грозната кукла” е едно уникално естетико-философско разсъждение за разноликия и често противоречив свят на кукления театър. Мисля, че съсловието ни е вече узряло за подобни сериозни и задълбочени анализи. Книгата е богато илюстрирана и представлява ценен документ за един период от развитието на изкуството ни, който никога няма да се върне. ■